

SLOVAKIANČUVAČ

JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA

2019- 2023

Hyväksytty Slovakianpaimenkoirayhdistys ry:n yleiskokouksessa **08.07.2017**

Hyväksytty Suomen SeurakoiraYhdistys ry:n yleiskokouksessa **dd.mm.yyyy**

Hyväksytty Suomen Kennelliiton Jalostustieteellisessä toimikunnassa **dd.mm.yyyy**

SISÄLLYS

1. YHTEENVETO.....	2
2. RODUN TAUSTA.....	3
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	5
4. RODUN NYKYTILANNE	6
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja	6
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet.....	15
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun tarkoituksesta.....	15
4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa.....	16
4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet.....	16
4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen	21
4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista	22
4.3. Terveys ja lisääntyminen	22
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat.....	23
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat	27
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt.....	30
4.3.4 Lisääntyminen	31
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet.....	32
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä ...	32
4.4. Ulkomuoto	32
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA	34
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	35
6.1 Jalostuksen tavoitteet	35
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille.....	36
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet.....	37
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin.....	37
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	39
LÄHTEET	40
LIITTEET.....	40

1. YHTEENVETO

Slovakiančuvačien jalostuksen tavoiteohjelma kokoaa yhteen tietoa rodun taustoista ja nykytilanteesta sekä jalostuksen suunnittelusta nykytilanteesta eteenpäin.

Jalostuksella tarkoitetaan määrätietoisella valinnalla ja suunnitelluilla parituksilla aikaansaatu eläinkannan laadun paranemista. Valinta perinnöllisten tekijöiden perusteella johtaa eläinkannan laadun paranemiseen. Jalostuksen tavoiteohjelman avulla voidaan seurata ja ohjata rodun jalostusta määrätietoisesti.

Slovakiančuvačien ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma tuli voimaan vuonna 1994.

Rotumääritelmän avulla luodaan raamit rodun luonteelle ja ulkonäölle. Kasvattajille on ensiarvoisen tärkeää tuntea rotumääritelmä, koko kannan tilanne siihen nähden sekä ymmärtää, miten heidän omat jalostusyksilönsä suhteutuvat koko kantaan. Erityisen tärkeää on tuntea myös rodun terveystilanne ja pyrkiä parantamaan sitä jatkuvasti.

Rotumääritelmän mukaan slovakiančuvač on luonteeltaan eloisa, ja se on valpas, rohkea, älykäs ja rajattoman uskollinen perheelleen ja reviirilleen.

Čuvač-rodun jalostuksen painopisteitä ovat terve rakenne, rodulle tyypillinen ulkomuoto sekä laumanvartijalle tyypillisen luonteen ja käyttöominaisuuksien vaaliminen. Monien suurten rotujen tavoin čuvačien jalostuksessa on otettava huomioon luuston ja nivelten terveys; PEVISA edellyttää lonkkien ja kyynärpäiden kuvaamista. Lisäksi jalostuksen tavoiteohjelmassa suositellaan jalostukseen käytettävien koirien kilpirauhastestaamista **siten, ettei testitulos ole astutusheikellä kahta (2) vuotta vanhempi. Rodussa on alkanut esiintymään jonkin verran kivespuutoksia, joihin tulee jatkossa kiinnittää huomiota.** Samaan aikaan on pyrittävä säilyttämään rodun geneettinen monimuotoisuus ja laajentamaan rodun kotimaista jalostuspohjaa. Jalostuksen tavoiteohjelmassa suositellaan, ettei yksittäisen koiran jälkeläismäärä ylittäisi 20 pentua.

Slovakiančuvačien historia Suomessa alkaa vuodesta 1966, kun metsänhoitaja Erkki Kettunen toi ensimmäisen yksilön entisestä Tsekkoslovakiasta Suomeen.

Ensimmäinen slovakiančuvač-pentue syntyi Suomessa Elenzen kenneliin vuonna 1968 ja tästä alkoi suomalainen kasvatustyö. Vuoden 1966-1970 välisenä aikana slovakiančuvačien rekisteröintimäärä oli 13 slovakiančuvačia. Viimeisen kymmenvuotisjakson (**2006-2016**) aikana rekisteröitiin **288** slovakiančuvačia. Vuosien **2006-2016** aikana Suomessa slovakiančuvačeja kasvatti **13** kennelnimen omaavaa kasvattajaa. Rekisteröintejä vuodesta 1966 vuoteen 2016 on yhteensä **1147**.

Slovakiančuvačien rotujärjestö on Slovakianpaimenkoirayhdistys ry, joka perustettiin vuonna 1977 ja jonka jäsenmäärä on nykyisin noin 70. Yhdistys tarjoaa jäsenilleen jalostusneuvontaa ja seuraa aktiivisesti rodun kehitystä. Yhdistys pyrkii myös kerran vuodessa järjestämään jalostustarkastuksen. Yhdistys julkaisee "Meidän Čuvač" -rotulehteä neljä kertaa vuodessa ja ylläpitää www-sivuja.

Tavoiteohjelman avulla on tarkoitus ohjata kasvattajia tekemään jalostusvalintojaan niin, että rodun keskitaso parantuisi ja samalla laajentaa populaation geenipoolia.

Uusille pennun omistajille ja rodusta kiinnostuneille tavoiteohjelman tarkoitus on antaa sen hetkiset tiedot koirarodun historiasta, terveystilanteesta, luonteesta ja ulkomuodosta yhdessä paketissa.

2. RODUN TAUSTA

Slovakiančuvač on säilyttänyt oman ilmiänsä ja luonteensa satojen vuosien ajan, vaikka sen elinympäristö on suuresti muuttunut. Slovakiančuvač on valkoinen laumanvartijakoira.

Käsite laumanvartijakoira on käännös englanninkielisestä termistä ”livestock guarding dog”. Nimitys ”laumanvartijakoira” on yleistynyt 90-luvun puolivälissä, ja se kuvaa koirien käyttötarkoitusta. Laumanvartijakoirat eivät ole alkuperältään paimenkoiria, vaan niiden tehtävänä on ollut lauman tai alueen suojeleminen ja vartiointi.

Laumanvartijakoirien alkuperästä on olemassa useita teorioita. Ensimmäiset ”kirjalliset” todisteet laumanvartijakoirien olemassaolosta ovat ajalta 2200 vuotta e.a.a.. Babylonialaisessa reliefissä kuvataan suuri, voimakas koira paimenen seurassa. Aleksanteri Suuren ajalta (356 – 323 e.a.a.) on olemassa kuvauksia mastiffeista sota- ja vartijakoirina. Nykyiset arkeologiset löydöt viittaavat siihen, että laumanvartijakoirat olisivat lähtöisin Vähä-Aasiasta, josta koirien käyttö laumanvartijoina on levinnyt Eurooppaan ja Keski-Aasiaan. Ei ole varmuutta, periytyvätkö laumanvartijakoirat yhdestä jo sukupuuttoon kuolleesta ”alkurodusta” vai onko eri alueilla syntynyt samantyyppisiä koiria laumanvartiointitehtäviin. Käsitys siitä, että kaikki laumanvartijakoirat periytyisivät muinaisesta tiibetiläisestä koirasta, on kyseenalaistettu (Schoke 2000).

Laumanvartijakoiria on käytetty Euroopan (Puola, Slovakia, Tšekki, Italia, Romania, ent. Jugoslavia, Portugali, Espanja, Ranska) ja Kaukasuksen vuoristoalueilla, Venäjän ja Aasian aroilla, Unkarin tasangoilla sekä Himalajan alueella.

Slovakiassa on alppikarjataloudella vanhat perinteet. Slovakian vuoristoniittyjen paimenilla oli kotieläiminä mm. lampaista ja huzulhevosia. Paimenien apuna toimivat valkoiset laumanvartijakoirat, jotka suojelevat ja vartioivat kotieläimiä ja alueita.

Suuret valkoiset laumanvartijakoirat muistuttavat toisiaan. Slovakiančuvač ja owczarek podhalanski ovat molemmat kotoisin samalta vuoristoalueelta Tatralta ja myös unkarinkuvasz elää lähialueella. Sukulaisrotuja ovat myös Italian maremano-abruzzese ja ranskalainen pyreneittenkoira. Paimenille koiran suoriutuminen työstään on ollut jalostusvalinnan lähtökohta. Slovakiančuvač, owczarek podhalanski ja unkarinkuvasz polveutuvat samasta koirapopulaatiosta (Beckman 2002, Schoke 2000).

Rodut ovat vakiintuneet ja erottuneet toisistaan ilmeisesti vasta järjestäytyneen kenneltoiminnan myötä.

Kiinnostus slovakiančuvačeja kohtaan heräsi uudelleen 1900-luvun alussa, kun karjamojoilla juustoa ja muita tuotteita ostamassa käyneet lomailijat ihastuivat tiheäturkkisiin, valkoisiin koiriin. He veivät pentuja mukanaan asutuskeskuksiin. Siellä näistä koirista tuli ”ylellisyysrotu” näyttävän olemuksensa vuoksi.

Valvotun ja rekisteröidyn jalostustyön aloitti professori Antonin Hruza Brnon eläinlääketieteellisessä korkeakoulussa 4.6.1929. Ensimmäinen slovakiančuvačien kasvattajien yhdistys perustettiin v. 1933. FCI tunnusti rodun ja vahvisti rotumääritelmän vuonna 1965 (numero 142). Rotumääritelmää uudistettiin vuonna 1990 (Tsekkoslovakia) ja SKL on vahvistanut rotumääritelmän käännöksen vuonna 1993.

Ensimmäinen slovakiančuvač, uros Bok z Pod Gremenice, tuli Suomeen metsänhoitaja Erkki Kettusen toimesta vuonna 1966. Seuraavina kahtena vuotena tuotiin myös kaksi narttua ja ensimmäinen slovakiančuvač pentue syntyi Suomessa Elenzen kenneliin vuonna 1968 ja rodun kasvatus Suomessa alkoi.

Vuonna 1994 rodun viralliseksi nimeksi muutettiin slovakiančuvač.

Slovakiančuvačien rekisteröintimäärissä on havaittavissa vähäistä laskua.

Taulukko 1. Rekisteröintimäärät 2012-2016 (lähde SKL KoiraNet)

2012	2013	2014	2015	2016
48	14	26	10	29

Taulukko 2. Viimeisen viiden (5) vuoden ajanjaksolla čuvačeja on Suomessa kasvattanut 10 kasvattajaa, alla kasvattajien kokonaispentumäärät. (lähde SKL KoiraNet)

Kennel	Pentueet	Pennut
Haltivuoren	7	44
Italo	2	8
Jäälinnan	4	21
Kalliovaaran	17	97
Lumipuun	2	10
Mamacomama's	2	13
Snowwhite cowboys	4	25

Stubbenin	4	26
Tatrankaunottaren	2	12
Zatravín	5	24

Tämän lisäksi viimeisen viiden (5) vuoden aikana on syntynyt rekisteröityjä, **kennelnimettömiä pentuja 1 pentue, jossa 6 pentua.**

Lisäksi viime aikoina on vuosittain tuotu muutamia koiria mm. Tsekistä, Slovakiasta ja Saksasta.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Slovakianpaimenkoirayhdistys ry:n (ent. nimi Slovakiankuvaszia harrastava yhdistys) perustamiskokous pidettiin 21.5.1977 ja Slovakianpaimenkoirayhdistys – Föreningen Slovakiska Vallhundar ry merkittiin yhdistysrekisteriin 24.5.1979.

Slovakianpaimenkoirayhdistys ry on rotua harrastava yhdistys. Yhdistys on ollut Salpausselän Kennelpiirin ja Suomen Kennelliiton (SKL) jäsenyhdistyksenä vuodesta 1980 alkaen sekä Suomen Seurakoirayhdistys ry:n (SSKY) jäsenyhdistyksenä vuodesta 1983 alkaen (ent. nimi Suomen Seura- ja Kääpiökoirayhdistys ry).

Yhdistyksen toiminnan tarkoituksena on edistää puhtasrotuisten slovakiančuvačien jalostusta ja ohjata jäseniään kouluttamaan koiriaan. Näihin päämääriin yhdistys pyrkii järjestämällä keskustelu-, neuvonta- ja koulutustilaisuuksia jäsenille, järjestämällä rodun erikoisnäyttelyitä ja harjoittamalla tarkoituksenmukaista julkaisu- ja tiedotustoimintaa.

Yhdistys ja sen jalostustoimikunta ovat laatineet jalostuksen tavoiteohjelman ja ylläpitävät pentuvälitystä.

Yhdistys julkaisee "Meidän Čuvač" -nimistä jäsenlehteä, joka ilmestyy neljä kertaa vuodessa sekä ylläpitää yhdistyksen internet-sivuja.

Yhdistyksen varsinaisten jäsenten määrä oli vuoden 2016 lopussa **59** jäsentä.

Yhdistyksen syyskokous valitsee jalostustoimikuntaan 3 jäsentä. Toimikausi on kolme vuotta. Jalostustoimikunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja sihteerin.

Jalostustoimikunta kokoaa koirista erilaisia tiedostoja, joista koostetaan vuosittain informaatiota jäsenistölle. Niistä selviää koirien viralliset terveys-, koe-, jalostustarkastus- ja näyttelytulokset sekä jalostustoimikunnan tekemien terveys- ja kasvattajakyselyjen tulokset. Terveys- ja kasvattajakyselyt on toteutettu vuoden 2012 alkupuoliskolla, **terveyskyselyiden vastaanottamista on jatkettu vuoden 2016 loppuun.**

Jalostustoimikunta antaa myös tarvittaessa jalostusneuvontaa sitä haluaville rodun harrastajille.

Tarvittaessa jalostustoimikunta konsultoi ulkopuolisia asiantuntijoita.

Yhdistys osallistuu ulkomuototuomarien erikoiskoulutustilaisuuksiin järjestämällä mallikoirat ja koulutusmateriaalin tilaisuuksiin.

Jalostustoimikunta seuraa kotimaassa ja ulkomailla tapahtuvaa rodun kehitystä.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Slovakiančuvačeja on rekisteröity Suomessa vuodesta 1968. Yhteensä Suomessa on rekisteröity vuoden 2016 loppuun mennessä 1147 slovakiančuvačia.

Tämän hetkisen kannan Suomessa arvellaan olevan noin 250 yksilöä. Kasvatustyö on ollut pienimuotoista ja čuvačeja on rekisteröity vuosien 2000-2016 välisenä aikana 355, kasvattajia samalla aikavälillä on ollut 15. Vuosittain Suomessa rekisteröidään noin 15 - 25 pentua.

Kanta Suomessa pohjautuu pääosin Slovakiasta tuoduille koirille ja Suomessa syntyneet koirat ovat lähes sukua toisilleen. Suomalaisen kannan geenipooli on kapea. Pentueiden lukumäärä on laskenut voimakkaasti myös rodun kotimaassa.

Vuosien 2000-2016 välisenä aikana on maahamme tuotu yhteensä 28 tuontikoiraa.

Suurin osa tuoduista koirista on tullut Slovakiasta ja Tsekistä. Uusia tuonteja kaivataan kuitenkin jatkuvasti geenipohjan laajentamiseksi.

Suomalaisten kasvattamia slovakiančuvačeja on viety ulkomaille vuodesta 2000 alkaen kuusi: 1 Slovakiaan, 2 Venäjälle, 1 Tsekkiin, 1 Ruotsiin ja 1 Viroon. Astutuksia ulkomailla on käyty tekemässä kahdesti (Saksassa ja Tsekissä). Spermaa on tuotu kaksi kertaa (Tsekistä ja Slovakiasta) ja viety yhden kerran Tsekkiin.

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geeniversioiden (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistymisenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen, tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät geeniversionsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä geeniversiosta saattaa

syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä geeniversiota ole.

Ihannelilanteessa jalostukseen käytetään puolet syntyvistä koirista, tai pentuekoko huomioiden se rodun osuus, joka saadaan jakamalla luku 2 rodun keskimääräisellä pentuekoolla. Jos rodun pentuekoko on vaikkapa 5, jalostukseen tulisi käyttää 40 % rodun koirista.

Monimuotoisuutta turvaava rajoitus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa 5 % ja suurilukuisissa 2-3 % suhteessa rodun neljän vuoden rekisteröintiin. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana keskimäärin 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Yhdessäkään rodussa ei yhdellä yksilöllä saisi olla enempää kuin sata jälkeläistä. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % suhteessa neljän vuoden rekisteröintiin. (Lähde SKL KoiraNet, MMT Katariina Mäki)

Taulukko 3. Vuosiyhteenveto v. 2000-2016 (lähde: SKL KoiraNet)

	-16	-15	-14	-13	-12	-11	-10	-09	-08	-07	-06	-05	-04	-03	-02	-01	-00
Pennut (kotim.)	33	8	23	16	37	32	27	38	27	16	21	13	16	17	13	12	11
Tuonnit	0	0	3	0	3	3	1	0	2	2	1	1	4	3	4	0	0
Rekisteröinnit yht.	33	8	26	16	40	35	28	38	29	18	22	14	20	20	17	12	11
Pentueet	6	2	4	3	8	6	5	5	4	3	3	2	3	3	2	2	2
Pentue-koko	5,5	4,0	5,8	5,3	4,6	5,3	5,4	7,6	6,8	5,3	7,0	6,5	5,3	5,7	6,5	6,0	5,5
Kasvattajat	4	2	4	3	7	4	5	5	4	3	3	2	3	3	1	2	2
Urokset																	
-kaikki	5	2	3	2	8	4	5	5	4	3	3	2	2	3	2	2	2
-kotimaiset	3	2	2	1	6	2	4	2	2	2	0	0	0	2	1	0	2
-tuonnit	2	0	1	1	1	1	1	2	2	1	2	2	2	1	1	2	0
-ulkomaiset	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
-keskimäär. jalostuskäytön ikä	5v 1kk	6v 7kk	4v 7kk	2v 7kk	4v 6kk	3v 2kk	4v 8kk	3v 2kk	7v 2kk	6v	4v 5kk	1v 7kk	5v 10kk	5v 8kk	3v 11kk	8v 1kk	5v 9kk
Nartut																	
-kaikki	6	2	5	3	8	6	5	5	4	3	3	2	3	3	2	2	2
-kotimaiset	5	1	5	3	8	6	5	4	3	2	2	1	3	3	2	2	2
-tuonnit	1	1	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0

-keskimäär. jalostuskäytön ikä	4v 4kk	3v 7kk	4v 10kk	3v 8kk	3v 9kk	3v 1kk	3v 2kk	4v 3kk	3v 11kk	2v 2kk	3v 8kk	2v 10kk	5v 2kk	3v 4kk	2v 6kk	2v 7kk	5v 2kk
Isoisät	11	4	7	5	12	9	9	9	8	5	5	3	5	5	4	4	4
Isoäidit	11	4	7	5	13	9	10	9	6	5	5	3	5	6	3	4	3
Sukusiitos-%	2,35	1,96	3,82	4,27	2,18	2,48	3,57	3,90	1,61	1,77	1,02	0,18	7,81	4,37	2,08	1,22	5,09

Taulukosta käy ilmi syntyneiden pentujen ja pentueiden lukumäärä syntymävuoden mukaan. Samoin taulukosta ilmenee tuontikoirien lukumäärät vuosittain, jalostukseen käytettyjen kotimaisten ja ulkomaisten urosten sekä narttujen lukumäärät, kasvattajien lukumäärä vuosittain ja keskimääräinen jalostuskäytön ikä sekä uroksilla, että nartuilla.

Taulukosta näkee myös jalostukseen käytettyjen urosten sekä narttujen vanhemmat kohdassa isoäidit/isoisät. Näitä lukuja (käytetyt urokset/nartut sekä isovanhemmat) vertailemalla voidaan jo todeta, onko koirien käyttö ollut monipuolista vai enemmänkin sisäsiittoista.

Viimeisten viidentoista vuoden (2002-2016) aikana on Suomessa käytetty jalostukseen 37 urosta ja 40 narttua.

Tuontikoirien osuus jalostukseen käytetyistä uroksista on n. 40 % (8 koira Tsekistä, 4 koira Slovakiasta, 3 koira Saksasta).

Taulukko 4. 15 eniten käytettyä urosta vuosina 2002-2016 (lähde: SKL KoiraNet)

UROS, SYNTYMÄVUOSI VANHEMMAT	Tilastointiaikana		Toisessa polvessa		Yhteensä	
	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
GASTON POVODIE HRONA i. GENT BARBIEROV DOM e. DOLLY POVODIE HRONA 1997	4	27	5	26	5	30
MAMACOMAMA'S ALFERDO i. KALLIOVAARAN KOZAK PRINC e. AUGENZAHN LUMIERE 2010	4	23	3	12	4	23
AIKAHUKKA VON DER STOCKACHER HALDE 2002 i. IRO HODKOVICSKY LES e. FIGURITA MUSTANG	3	19	6	30	3	19
KALLIOVAARAN DARCEK i. LASKO e. V JAVORINA ERKA 2000	2	17	8	45	2	17

AAMURUSKON BARAS CUVAC i. BELOSKA BEETHOWEN e. V JAVORINA MIRA	2000	3	16	4	30	3	16
AUGENZAHN MAX i. UGAR Z FARMY ZBIROH e. CIDA MEDZIHRADECKY DVOR	2009	3	15	3	22	3	15
APOLLO OD CERTOVA KOPYTKA i. CHATON BIELY DEMON e. GABRA JANIN RANC	2008	3	15			3	15
SAMO ERIK JANIN RANC i. ERIK Z ROVINSKE SAMOTY e. ANETA BRUSNIK II	2003	2	13	2	13	2	13
SNOWHITE COWBOYS CHAMPION i. MAMACOMAMA'S ALFERDO e. SNOWHITE COWBOYS BEETA	2013	3	12			3	12
CHAMPION BIELY LEV i. FANFAN MUSTANG e. XISA JANIN RANC	2004	3	12	5	22	3	12
UGAR Z FARMY ZBIROH i. HUNOS FRIGO JANIN RANC e. ELSA BARONA BOHEMIA GENAO	2006	1	11	5	25	1	11
AUGENZAHN LORD i. KALLIOVAARAN DARCEK e. CIDA MEDZIHRADECKY DVOR	2007	2	11	4	18	2	11
AAMURUSKON GORAL CUVAC i. KALLIOVAARAN BOHARTCEK e. SANY BIELY DEMON	2008	2	9	1	3	2	9
AUGENZAHN LUX i. KALLIOVAARAN DARCEK e. CIDA MEDZIHRADECKY DVOR	2007	1	9	1	6	1	9
KALLIOVAARAN BOHARTCEK i. ORION GENAO CS e. V JAVORINA ERKA	1998	1	9	3	16	1	9

Jalostukseen käytetyistä nartuista viimeisen viidentoista vuoden ajalta (2002-2016) on kotimaisia koiria 36 kpl. Vain neljää tuontinarttua on käytetty jalostukseen (2 narttua Slovakiasta, 1 narttu Saksasta ja 1 narttu Itävallasta).

Taulukko 5. 15 eniten käytettyä narttua vuosina 2002-2016 (lähde SKL KoiraNet)

NARTTU, SYNTYMÄVUOSI VANHEMMAT	Tilastointiaikana		Toisessa polvessa		Yhteensä	
	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
CIDA MEDZIHRADSKY DVOR 2005 i. ATLAS LARIN DVOR e. TERY Z CIBIKA	2	22	11	59	2	22
BORDERLOVE WHITE SAPPHIRE 2004 i. KRIVAN CAR JANIN RANC e. BORDERLOVE WHITE BEAUTY	3	18	4	18	3	18
SNOWHITE COWBOYS BEETA 2010 i. AAMURUSKON BARAS CUVAC e. AAMURUSKON GALINDA CUVAC	2	17	3	2	2	17
KALLIOVAARAN MEIKA PRINCOVA 2005 i. AIKAHUKKA VON DER STOCKACHER HALDE e. KALLIOVAARAN FIINU	3	14	2	11	3	14
KALLIOVAARAN BETTY BOO 1998 i. ORION GENAO CS e. V JAVORINA ERKA	3	13	3	19	3	22
HALTIAVUOREN CHIRA 2009 i. SAMO ERIK JANIN RANC e. HALTIAVUOREN BIEGGA	2	13	1	7	2	13
ALLA VON DER STOCKACHER HALDE 2002 i. IRO HODKOVICKY LES e. FIGURITA MUSTANG	2	13	4	21	2	13
AUGENZAHN LUMIERE 2007 i. KALLIOVAARAN DARCEK e. CIDA MEDZIHRADSKY DVOR	2	13	4	23	2	13
AAMURUSKON BIANCA CUVAC 2000 i. BELOSKA BEETHOWEN e. V JAVORINA MIRA	2	11	2	13	2	11

BORDERLOVE WHITE SECRET i. V JAVORINA JURAJ e. BORDERLOVE WHITE BEAUTY	2003	2	11	3	16	2	11
HALTIAVUOREN BIEGGA i. FARON BÄR VOM WOLFSHORN e. ALLA VON DER STOCKACHER HALDE	2006	2	11	3	21	2	11
BORDERLOVE WHITE BEAUTY i. ORION GENAO CS e. ASTA BIELY DIABOL	1998	2	10	9	36	2	10
AAMURUSKON AAMU CUVAC i. NASUN BOSS e. V JAVORINA MIRA	1999	1	10	2	10	1	10
JÄÄLINNAN MEREN LUMO i. CHAMPION BIELY LEV e. BORDERLOVE WHITE SAPPHIRE	2008	2	10			2	10
SANY BIELY DEMON i. CAR KARHANOV DVOR e. BESSY G13	2004	1	9	3	16	1	9

Käytetyimpien koirien listalla on sekä suomalaissyntyisiä koiria että tuontikoiria. Pelkän pentuemäärän lisäksi on hyvä kiinnittää huomiota siihen, kuinka paljon koiralla on toisessa polvessa jälkeläisiä. Yhden koirayksilön pentumääriin tulee kuitenkin jatkossakin kiinnittää huomiota. Yhdistys suosittelee, että yhden jalostuskoiran jälkeläismäärä ei ylitä 20 pentua.

Yleinen suositus on, että toisen polven jälkeläismäärä ei ylitä kahta kertaa ensimmäisen polven jälkeläismäärälle annettua enimmäissuositusta. Esim. jos suositus ensimmäisen polven enimmäismäärälle on 20, niin toisen polven määrä ei saisi olla enemmän kuin 40. (laskutoimitus $2 \times 20 = 40$).

Suksiitosprosentti

Suksiitoksessa uros ja narttu ovat toisilleen läheisempää sukua kuin serkukset. Suksiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär-parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämisvarmoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitetykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu tismalleen samojen taustatietojen perusteella. Jalostuksessa suositellaan neljän - viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %. (Lähde: SKL KoiraNet, MMT Katariina Mäki)

Slovakiančuvačien sukusiitosprosentit tehdyissä yhdistelmissä ovat kuluneen kymmenen vuoden aikana olleet seuraavanlaiset: yhteensä 45 pentuetta, joissa kaikissa on sukusiitos ollut alle 6,25 %. Sukusiitosprosentit on laskettu neljän sukupolven mukaan.

Tuontikoirien avulla voidaan laajentaa kannan geenipoolia Suomessa. Tuontikoirien vaikutus sukusiitosastetta alentavasti toteutuu vain, mikäli niillä on sukutaulussaan todellisuudessa nykyisestä kannasta jo aikaisessa vaiheessa eriytyviä linjoja. KoiraNet-jalostustietojärjestelmä antaa tuontikoirien merkityksestä liian merkittävän kuvan, koska niiden sukutauluista on tallennettu vain kolme sukupolvea. Pidemmälle tuontikoirien sukutauluja katsottaessa siellä kuitenkin esiintyy samoja koiria. Pienen populaation johdosta jo yksittäinen pentue voi voimakkaasti nostaa rodun sukusiitosastetta.

Tehollinen populaatiokoko

Tehollinen populaatio kuvaa rodussa jalostuspohjan laajuutta ja on yhteydessä niiden yksilöiden määrään, jotka siirtävät geenejä seuraavaan sukupolveen. Tehollinen populaatiokoko on sitä pienempi, mitä pienempää osaa rodun kannasta käytetään jalostukseen. Mitä pienempi tehollinen populaatio on, sitä nopeammin keskimääräinen

sukusiitosaste kasvaa ja geenien erilaisia versioita häviää. Geenipoolin kavetessa perinnöllisten sairauksien ja muiden ongelmien esiintymistiheys kasvaa.

Taulukko 6. Jalostuspohja vuosina 2000-2016 (lähde SKL KoiraNet)

	-16	-15	-14	-13	-12	-11	-10	-09	-08	-07	-06	-05	-04	-03	-02	-01	-00
Per vuosi																	
- pentueet	6	2	4	3	8	6	5	5	4	3	3	2	3	3	2	2	2
- jal. käytetyt eri urokset	5	2	3	2	8	4	5	5	4	3	3	2	2	3	2	2	2
- * jal. käytetyt eri nartut	6	2	4	3	8	6	5	5	4	3	3	2	3	3	2	2	2
- isät/emät	0,83	1,00	0,75	0,67	1,00	0,67	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,67	1,00	1,00	1,00	1,00
- tehollinen populaatio	8 (67%)	3 (75%)	5 (62%)	3 (50%)	11 (69%)	7 (58%)	7 (70%)	7 (70%)	5 (62%)	4 (67%)	4 (67%)	3 (75%)	3 (50%)	4 (67%)	3 (75%)	3 (75%)	3 (75%)
- uroksista käytetty jalostukseen	0%	0%	0%	14%	10%	6%	23%	14%	39%	25%	11%	0%	36%	36%	0%	25%	33%
- * nartuista käytetty jalostukseen	0%	0%	0%	14%	14%	13%	20%	28%	31%	20%	33%	36%	17%	44%	25%	12%	33%
Per sukupolvi (4 vuotta)																	
- pentueet	15	17	21	22	24	20	17	15	12	11	11	10	10	9	7	8	6
- jal. käytetyt eri urokset	10	14	15	16	18	17	14	11	8	9	8	7	6	7	6	7	5
- * jal. käytetyt eri nartut	13	14	15	17	20	17	14	12	10	10	8	8	7	8	6	6	4
- isät/emät	0,77	1,00	1,00	0,94	0,90	1,00	1,00	0,92	0,80	0,90	1,00	0,88	0,86	0,88	1,00	1,17	1,25

- tehollinen populaatio	16 (53%)	19 (56%)	20 (48%)	22 (50%)	26 (54%)	23 (57%)	19 (56%)	16 (53%)	12 (50%)	13 (59%)	11 (50%)	10 (50%)	9 (45%)	10 (56%)	8 (57%)	8 (50%)	6 (50%)
- uroksista käytetty jalostuksen	3%	7%	8%	12%	13%	21%	25%	23%	23%	19%	23%	22%	27%	26%	15%	19%	17%
- * nartuista käytetty jalostukseen	2%	9%	11%	15%	18%	24%	27%	29%	32%	29%	34%	32%	26%	29%	25%	24%	29%

Slovakiančuvačien populaatio on pieni ja erisukuisten linjojen määrä vähäinen. Jotta populaation geenipohja pysyisi mahdollisimman laajana, tulisi jalostukseen käyttää mahdollisimman monia eri yksilöitä, sekä uroksia että narttuja, ja niitä tulisi käyttää jalostukseen mahdollisimman tasaisesti.

Ideaalipopulaatiossa jokaisella syntyvällä pentueella olisi eri isä ja emä, jolloin urosten ja narttujen suhde olisi 1:1. Käytännössä tämä ei koiranjalostuksessa koskaan toteudu, mutta oleellista on välttää samojen urosten käyttöä erityisen runsaasti lyhyellä ajanjaksolla. Astuttamalla iso osa nartuista samoilla uroksilla hukataan myös monen suvultaan arvokkaan nartun jalostusarvo tulevaisuudelle.

Kasvattajien tulee pyrkiä käyttämään jalostuksessa monipuolisesti sellaisia uroksia, joilla ei Suomessa vielä ole jälkeläisiä. Potentiaalisia jalostuskoiria on ne, jotka täyttävät niin terveydelliset kuin ulkomuodolliset kriteerit ja ovat luonteeltaan hyviä.

Olisi tärkeää tuoda uusia jalostusyksilöitä ulkomailta sekä käyttää jo Suomessa olevaa kantaa laajemmin.

Yhdistys suosittelee, että yhden jalostuskoiran jälkeläismäärä ei ylitä 20 pentua.

Jalostuskäyttö

Slovakiančuvačien jalostuskäyttö on ollut Suomessa hallittua.

Viimeisen viidentoista (15) vuoden aikana kaksi urosta on saanut 4 pentuetta. Muut jalostuskäytössä olleet urokset/nartut ovat saaneet 1-3 pentuetta.

Toisen polven jälkeläismäärissä yksi uros ja yksi narttu ovat ylittäneet suositusrajan aikavälillä 2002-2016.

Suomessa slovakiančuvačien rekisteröintimäärissä on viimeisten vuosien aikana havaittavissa pientä laskua. Vuosien 1986-1995 välisenä aikana rekisteröitiin yhteensä 375 čuvačia, kun vastaava luku välillä 1996-2005 on 141 koira ja vuosien 2006-2015 välisenä aikana 259 čuvačia.

Uusintayhdistelmiä on viimeisen kymmenen vuoden aikana tehty yksi. Niiden tekemistä suositellaan jatkossakin vältettäväksi populaation monipuolisuuden turvaamiseksi.

Slovakian ja Tsekin čuvač-kanta

Vuosittainen rekisteröintimäärä rodun kotimaassa Slovakiassa on ollut 80-100 pentua. Vuosien 2001-2010 välisenä aikana Slovakiassa on syntynyt 214 pentuetta, joissa on ollut yhteensä 1 064 pentua.

Vuosien 2011-2016 välisenä aikana Slovakiassa on syntynyt 102 pentuetta, joissa on ollut yhteensä 553 pentua.

Tsekin pentue- ja pentumäärät ovat samalla ajanjaksolla n. 50 % pienemmät, kuitenkin viime vuosina määrissä on ollut runsasta kasvua. Vuosien 2001-2010 välillä Tsekissä syntyi 122 pentuetta, joissa oli yhteensä 651 pentua.

Vuosien 2011-2016 välillä Tsekissä syntyi 145 pentuetta, joissa oli yhteensä 879 pentua.

Suomen vastaavat luvut ovat seuraavat:

Vuosien 2001-2010 välisenä aikana syntyi 32 pentuetta, joissa oli yhteensä 200 pentua.

Vuosien 2011-2016 ajanjaksolla pentueita syntyi 29, joissa oli yhteensä 149 pentua.

Muut maat

Slovakiančuvač-rotua kasvatetaan mm. seuraavissa Euroopan maissa: Saksassa, Belgiassa, Hollannissa, Itävallassa ja Sveitsissä.

Kasvatustoiminta on alkanut myös USA:ssa, Venäjällä ja Virossa.

Sukulinjat

Slovakiančuvačeilla on 5 erillistä sukulinjaa, jotka ovat: Azúr / Kazo (yleisin), Ibro (yleinen), Simba, Umek ja Nero. Näistä Nero-linja on käytännössä katsoen kuollut.

Yhteenveto tärkeimmistä rodun jalostuspohjaa kaventavista tekijöistä

Slovakiančuvač on maailmanlaajuisesti pienikantainen rotu. Tämä luo haasteita kasvatustyöhön niin Suomessa kuin muissakin maissa.

Vähäisen jalostusmateriaalin runsas ja kapea käyttö aikaisemmin vaikeuttaa nykypäivän jalostusvalintoja Suomessa, ja selkeä tarve tuontikoerien käyttöön on olemassa.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun tarkoituksesta

Rotumääritelmän (FCI nro 142) mukaan slovakiančuvač on luonteeltaan eloisa, ja se on valpas, rohkea, älykäs ja rajattoman uskollinen perheelleen ja reviirilleen.

Nämä luonteen piirteet tekevät siitä sopivan moneen tarkoitukseen, ja se onkin erinomainen seura- ja valpas vahtikoira. Itsenäisyys on myös osa slovakiančuvačin rodunomaista luonnetta.

Slovakiančuvač on laumanvartijakoira, jonka luonnetta tulee arvioida sen alkuperäinen käyttötarkoitus huomioiden. Slovakian vuoristoissa čuvač suojeli karjaa pedoilta ja vartioi talouksia. Se toimi laumanvartijana ja pihavahtina muiden pienempien ja liikkuvampien paimenkoirien hoitaessa varsinaisen paimentamisen. Koira toimi työssään itsenäisesti ja oma-aloitteisesti ilman ihmisen ohjausta tai koulutusta. Nykypäivän kotikoirillakin on säilynyt halu ja kyky toimia itsenäisesti.

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Slovakiančuvač tarkkailee rauhallisen valppaana ympäristöään, varoittaa lähestyvistä kulkijoista (ihmiset, eläimet) usein haukkumalla ja estää omatoimisesti tulijoiden siirtymisen reviirille uhkaamalla heitä joko elekielellä tai äänellä (haukku, murina). Koira havainnoi nopeasti kaiken normaalista poikkeavan reviirillään. Uusissa tilanteissa slovakiančuvač tarkkailee ennen kuin toimii, ja sillä on korkea ärsytyskynnys. Nykyään čuvač on lähinnä **perhekoira**, jonka tulee sopeutua kaupungistuvaan ympäristöön.

Pelokkuus ja voimakas aggressiivisuus eivät ole rodulle tyypillistä käytöstä. Koiran tulisi sietää vieraan ihmisen kosketus omistajan ollessa läsnä, mutta sen ei tarvitse siitä mitenkään ilahtua. Luonteen periytyvyyden vuoksi jalostuksessa olisi kiinnitettävä vielä nykyistä enemmän huomiota luonteeseen ja pyrittävä karsimaan ei toivottuja luonteenpiirteitä käyttämällä vain rotumääritelmän mukaisia yksilöitä. Aggressiivista tai arkaa koira ei saa käyttää jalostukseen.

Čuvačin metsästyskäyttämisen tulee olla olematonta, sillä jos metsästyskäyttämistä esiintyy, ei koira pysty toimimaan rodun alkuperäisessä tehtävässä.

Rodunharrastajien mukaan slovakiančuvačin käyttäytyminen ei merkittävästi eroa erimaiden rodunedustajien kesken.

Yleisesti ottaen slovakiančuvačien luonne on tänä päivänä rotumääritelmän kuvauksen kaltainen. Kasvattajalla on suuri vastuu pikkupennun sosiaalistamisessa. Kunnollinen sosiaalistaminen vaikuttaa koiran käyttäytymiseen aikuisena, ja kasvattajan aloittamaa sosiaalistamista tulee jatkaa čuvačin uudessa kodissa. Kasvattajan tulee vahvasti painottaa sosiaalistamisen tärkeyttä varsinkin ensimmäistä čuvačia itselleen ostavalle ihmiselle.

Slovakiančuvač ei sovi kaikille. Ihminen, joka ymmärtää, että nämä ovat laumanvartijoita ja vahtivat vahvasti reviiriään, on sopiva ihminen čuvačille. Kasvattajilla on suuri vastuu etsiä pennuilleen oikeanlaiset uudet kodit ja antaa rotua harkitseville mahdollisimman tarkat tiedot čuvačin luonteenpiirteistä. Uuden koiran omistajan on tiedettävä, ettei koirasta saa esim. innokasta agilitykoiraa ja että koiran kouluttaminen on varsin työlästä.

4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet

Slovakiančuvačin voi kouluttaa moniin tehtäviin, varsinkin sellaisiin, joissa tarvitaan vahvaa ja taitavaa koira. Valppaan, mutta itsenäisen – jopa itsepäisen – koiran kouluttaminen vaatii kuitenkin taitavan ohjaajan. Koulutuksessa olisi osattava käyttää hyväksi koiran älyä –

se kun ei halua toistaa jo oppimaansa. Lisäksi koira koko ajan seuraa ympäristönsä tapahtumia uteliaasti ja tarkkaavaisesti. Tämäkään rodulle tyypillinen piirre ei ole omiaan helpottamaan sen kouluttamista; kouluttajan on näet ensin keksittävä tepsivä keino koiran huomion kiinnittämiseksi.

Slovakiančuvačien luonnetestikäytien vähäisen määrän vuoksi näyttelyistä ja jalostustarkastuslausunnoista saatava tieto koiran luonteesta ja käyttäytymisestä on erityisen tärkeää. Čuvačit ovat pääsääntöisesti hyväkäyttöisiä, mutta muutamia vihaisia koiria on tavattu näyttelyissä. Arkoja koiria on jonkun verran enemmän. Kasvattajien kautta olisi hyvä saada tiedot aggressiivisista koirista ja niiden lukumäärästä rotua harrastavalle yhdistykselle.

Alkuperäisissä työtehtävissään laumanvartijoina slovakiančuvačeja on Suomessa tuskin ollenkaan. Vireillä on kuitenkin hanke, jossa tutkitaan laumanvartijoiden, myös čuvačien, hyödyntämistä lammas- ja karjatililla.

Luonnetesti ja MH-luonnekuvaus

Luonnetestin tarkoitus on arvioida ja kirjata koiran käyttäytyminen tilanteessa, joissa sen hermosto joutuu rasitetuksi. Testitulosta voidaan hyödyntää koiran luonnekuvan määrittämiseen ja koulutuskelpoisuuden arviointiin. Testitulosta antaa myös viitteitä koiran jalostuskelpoisuudesta rotujärjestöille ja kasvattajille. (SKL)

Slovakiančuvačeja on tähän asti (v. 1994-2016) testattu luonnetestissä 19. Testien loppupisteet ovat vaihdelleet -28 - +207 välillä.

Taulukko 7. Koirien (19 kpl) saamat osa-aluepisteet luonnetestissä 1994-2016. (Lähde: luonnetestitietokanta, Jorma Lankinen ja SKL KoiraNet)

Osa-alueet	-3	-2	-1	+1	+2	+3
Toimintakyky	Toimintakyvytön	Riittämätön 1	Pieni 8	+1a Kohtuullinen 8 ----- +1b Kohtuullisen pieni	Hyvä 2	Suuri
Terävyys	Suuri jäljelle jäävin hyökkäyshaluin	Kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäyshaluin 1	Pieni jäljelle jäävin hyökkäyshaluin	+1a Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua 7 ----- +1b Koira joka ei osoita lainkaan terävyyttä	Suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua 2	Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua 9

Puolustushalu	Hillitsemätön	Erittäin suuri	Haluton 2	Pieni 9	Suuri, hillitty 3	Kohtuullinen, hillitty 5
Taistelutahto	Haluton 1	Riittämätön 7	Pieni 6	Erittäin suuri	+2a Kohtuullinen 5 -----	Suuri
					+2b Kohtuullisen pieni	
Hemorakenne	Erittäin hermostunut	Hermostunut	Vähän hermostunut 4	+1a Hieman rauhaton 13 ----- +1b Hermostunein pyrkimyksin 1	Tasapainoinen 1	Tasapainoinen ja varma
Temperamentti	Apaattinen	Välinpitämätön 1	-1a Häiritsevän vilkas ----- -1b Hieman välinpitämätön 1 ----- 1c Impulsiivinen	Erittäin vilkas	Kohtuullisen vilkas 15	Vilkas 2
Kovuus	Erittäin pehmeä	Pehmeä 3	Erittäin kova	Hieman pehmeä 14	Kova	Kohtuullisen kova 2
Luoksepäästävyys	Salakavala	Hyökkäävä	-1a Selvästi pidättyväinen, ei yritä purra 1 ----- -1b Selvästi pidättyväinen, yrittää purra	Mielistelevä	+2a Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen 2 ----- +2b Luoksepäästävä hieman pidättyväinen 9	Hyväntahtoinen luoksepäästävä, avoin 7

Taulukko 8. Laukauspelottomuus ajanjaksolta 2001-2016. (Lähde: luonnetestitietokanta, Jorma Lankinen ja SKL KoiraNet)

Laukausarka (- -)	Laukausaltis (-)	Paukkuärtyisä (+)	Laukauskokematon(++)	Laukausvarma (+++)
1	4	1	2	5

Luonnetesti soveltuu slovakiančuvačin luonteen arviointiin niin kuin muillekin roduille, mutta testin osioista saadut tulokset on suhteutettava rodulle toivottuun luonteeseen.

Jalostuksen kannalta olisi tärkeää, että slovakiančuvačeja luonnetestattaisiin enemmän. Luonnetestin osa-alueet mittaavat monipuolisesti koiran luonteen eri osioita.

Suomessa on virallisesti hyväksytty Svenska Brukshundklubbenin kehittämä MH luonnekuvaus (Mentalbeskrivning Hund). MH:n tarkoitus on kerätä aineistoa koiran käyttäytymisestä ohjeen määrittelemissä tilanteissa. Kuvaustuloksia roduttain yhdistelemällä saadaan tietoa rodulle tyypillisestä luonteesta.

Yksittäisen koiran MH kuvaa näin koiran luonteenominaisuuksia sekä yksilönä että rodulle tyypilliseen ja ihanneluonnekuvaan verrattuina.

Tällä hetkellä yksi (1) slovakiančuvač on suorittanut MH-luonnekuvauksen.

Taulukko 9. MH tulos vuosi 2010 (lähde: SKL KoiraNet)

	Osasuoritus	Tulos
1a	Kontakti, tervehtiminen	4 Ottaa itse kontaktia tai vastaa siihen
1b	Kontakti, yhteistyö	3 Lähtee mukaan, mutta ei ole kiinnostunut TO:sta
1c	Kontakti, käsittely	3 Hyväksyy käsittelyn
2a	Leikki 1, leikkihalua	2 Ei leiki - osoittaa kiinnostusta
2b	Leikki 1, tarttuminen	2 Ei tartu, nuuskii esinettä
2c	Leikki 1, puruote ja taisteluhalu	1 Ei tartu esineeseen
3a	Takaa-ajo 1	1 Ei aloita
3a	Takaa-ajo 2	1 Ei aloita
3b	Tarttuminen 1	1 Ei kiinnostu saaliista/Ei juokse perään
3b	Tarttuminen 2	1 Ei kiinnostu saaliista/Ei juokse perään
4	Aktiviteettitaso	2 Tarkkailevainen, rauhallinen, voi istua, seistä tai maata
5a	Etäleikki, kiinnostus	2 Tarkkailee avustajaa, välillä taukoja

5b	Etäleikki, uhka/aggressio	1 Ei osoita uhkauseleitä
5c	Etäleikki, uteliaisuus	1 Ei saavu avustajan luo
5d	Etäleikki, leikkihalu	1 Ei osoita kiinnostusta
5e	Etäleikki, yhteistyö	1 Ei osoita kiinnostusta
6a	Yllätys, pelko	2 Kyykistyy ja pysähtyy
6b	Yllätys, puolustus/aggressio	1 Ei osoita uhkauseleitä
6c	Yllätys, uteliaisuus	1 Menee haalarin luo, kun se on laskettu maahan / Ei mene ajoissa
6d	Yllätys, jäljellejäävä pelko	1 Ei minkäänlaista liikkumisnopeuden vaihtelua tai väistämistä
6e	Yllätys, jäljellejäävä kiinnostus	1 Ei osoita kiinnostusta haalariin
7a	Ääniherkkyys, pelko	3 Väistää kääntämättä pois katsettaan
7b	Ääniherkkyys, uteliaisuus	1 Ei mene katsomaan/ei mene ajoissa
7c	Ääniherkkyys, jäljellejäävä pelko	3 Pieni niaus tai nopeuden vaihtelu kerran, pienenee toisen ohituskerran jälkeen
7d	Ääniherkkyys, jäljellejäävä kiinnostus	1 Ei osoita kiinnostusta räminälaitetta kohtaan
8a	Aaveet, puolustus/aggressio	2 Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä
8b	Aaveet, tarkkaavaisuus	3 Tarkkailee aaveita, pitkiä taukoja, kumpaakin puolet ajasta tai koko ajan toista
8c	Aaveet, pelko	3 On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, vaihtelee paon ja kontrollin välillä
8d	Aaveet, uteliaisuus	2 Menee katsomaan, kun ohjaaja puhuu avustajan kanssa ja houkuttelee koiraa
8e	Aaveet, kontaktinotto aaveeseen	4 Ottaa itse kontaktia avustajaan
9a	Leikki 2, leikkihalu	1 Ei leiki - ei osoita kiinnostusta
9b	Leikki 2, tarttuminen	1 Ei tartu esineeseen
10	Ampuminen	4 Keskeyttää leikin/passiiv., lukkiutuu yleisöä, laukauksia tms. kohden, ei palaa leikkiin/passiivisuuteen

Luonnetesti ja MH-testi ovat ainoita testejä, joissa slovakiančuvačin laukauspelottomuus voidaan virallisesti testata. MH-luonnekuvauksessa ääniin reagointia arvioidaan myös räminälaitteen avulla.

Yksittäisiä čuvačeja on 90-luvulla osallistunut myös virallisiin tottelevaisuuskokeisiin (alokas-, avoin-, voittaja- ja erikoisvoittajaluokissa). Yksi koira on osallistunut pk-kokeisiin (haku).

Kaksi koiraa on vuoden 2010 jälkeen suorittanut hyväksytysti koirien käyttäytymiskokeen saaden koulutustunnuksen BH.

Koirien koulutuksellisia ominaisuuksia ei voi arvioida yleisesti, koska vain harvoja koiria on edes yritetty kouluttaa arkitottelevaisuutta pidemmälle.

Näyttelyissä čuvačien saama arvio on suurimmalta osin ”rodunomainen lähestyttäessä”, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Kaksi koiraa on saanut hylätyn arvosanan aggressiivisesta käyttäytymisestä tuomaria kohtaan.

4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen

Slovakiančuvačien ensimmäisen terveystarkastuksen ja kasvattajakyselyn (julkaistu keväällä 2012 ja ylläpidetty vuoden 2016 loppuun) yhteydessä oli myös kysymykset luonteesta, kotikäyttäytymisestä ja lisääntymisestä. **Lisäksi helmikuussa 2017 kasvattajille tehtiin pienimuotoinen kysely koskien vuosien 2006-2016 välillä syntyneitä kasvatteja. Vastauksia kyselyyn tuli 4 kasvattajalta.**

Terveystarkastukseen on tullut vähäinen määrä vastauksia, **51 kpl** (vuosina 1988-2016 syntyneistä koirista) ja kasvattajakyselyyn **21 pentueesta (vuosina 2005-2016 syntyneistä pentueista) 6 eri kasvattajalta**. Vastausten perusteella slovakiančuvačien kotikäyttäytyminen on rodunomaista. Yksinolossa ei ole havaittu olevan ongelmia.

Sosiaalinen käyttäytyminen:

Ihmiset: **3** koiraa on käyttäytynyt aggressiivisesti vieraita ihmisiä kohtaan, **yksi koirista on** lopetettu tämän vuoksi. Muut ovat käyttäytyneet rodunomaisesti.

Vieraat koirat: **4** koiraa on kyselyyn vastanneiden mukaan aggressiivisia toisia koiria kohtaan.

Ääniherkkyys: kyselyn mukaan **14** koiraa on ääniherkkiä (**ukkonen, ilotulitteet, ampuminen**).

Eroahdistusta ei ole havaittu.

Metsästysviettiä oli 4 koiralla.

Vanhuusikään liittyviä käytöshäiriöitä ei ole havaittu.

Kyselyn perusteella ei voida sanoa, että terveysongelmat olisivat käytöshäiriöiden syynä.

Kyselyn tulokset osoittavat, että narttujen juoksuvälit ovat olleet 5-12kk. Ylimääräisiä juoksuja ei ole ollut.

Astutukset ovat onnistuneet ilman avustusta (17), siemennys on tehty kahdelle nartulle vastanneista (7) ulkomailta tuotetun sperman vuoksi.

Viisi (5) narttua on jäänyt tyhjäksi, neljä normaalista astutuksesta ja yksi siemennyksestä.

Nartut ovat synnyttäneet itse (11), kolmelle (3) nartulle on suoritettu keisarinleikkaus.

Kaikki nartut ovat hoitaneet omatoimisesti pentunsa.

4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista

Slovakiančuvač käyttäytyy yleisesti ottaen rotumääritelmän antavan luonnekuvan mukaisesti eikä suurempia ongelmia ole rodun luonteessa esiintynyt.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

Voimassa olevan PEVISA-ohjelman mukaan pentueen molempien vanhempien on oltava virallisesti lonkkakuvattu ja kyynärkuvattu astutushetkellä. Tutkimustulos vaikuttaa rekisteröintiin (ks. taulukko 10).

Taulukko 10. PEVISA-ohjelma

Voimaantulovuosi	Vastustettava sairaus	Vaadittavat toimenpiteet	Mahdolliset raja-arvot ja muut rekisteröintirajoitukset
	Lonkkaniveldysplasia	Lonkkakuvaus ennen pentujen rekisteröintiä, minimi-ikä 12kk	Ei raja-arvoja eikä muita rekisteröintirajoituksia.
1.1.2010	Lonkkaniveldysplasia	Lonkkakuvaus virallisesti ennen astutusta, minimi-ikä 12kk	Rekisteröinnin raja-arvo on D D-lonkkaisen parituskumppanin lonkkien tulee olla A, B tai C Rekisteröinnin raja-arvona on 2
	Kyynärniveldysplasia	Kyynärkuvaus virallisesti ennen astutusta, minimi-ikä 12kk	Kyynärniveltuloksen 1 tai 2 saaneelle koiralle parituskumppanin kyynärtuloksen täytyy olla 0

1.1.2014	Lonkkaniveldysplasia	Lonkkakuvaus virallisesti ennen astutusta, minimi-ikä 12kk	Rekisteröinnin raja-arvo on D, D-lonkkaisen parituskumppanin lonkkien tulee olla A tai B
	Kynnärniveldysplasia	Kynnärkuvaus virallisesti ennen astutusta, minimi-ikä 12kk	Rekisteröinnin raja-arvona on 1 Kynnärniveltuloksen 1 saaneelle koiralle parituskumppanin kynnärtuloksen täytyy olla 0
1.1.2019			

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

Lonkkaniveldysplasia (hip dysplasia HD)

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika” (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston/nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä makroskooppisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana. Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla.

Slovakiančuvačien kohdalla se on vakavin ja laajimmin Suomen populaatiossa ilmenevä perinnöllinen sairaus. Lonkkaniveldysplasia aiheutuu, kun lonkkanivelen kehitys häiriintyy. Lonkkanivel koostuu kolmen lantioluun muodostamasta nivelkuopasta ja siihen sopivasta reisiluun päästä.

Nivelen epänormaali kehitys johtaa tilanteeseen, jossa reisiluun pallopää ei sovi moitteettomasti lantioluiden muodostamaan lonkkamaljaan. Myöhemmin nivelrusto voi pahimmillaan kulua rasittuneista kohdista kokonaan pois.

Lonkkaniveldysplasia diagnosoidaan ainoastaan röntgenkuvista. Koiran tulee olla kuvattaessa vähintään 12 kuukauden ikäinen, jotta se voi saada virallisen lausunnon.

Lonkkanivel muotoutuu kasvun aikana ja vika ilmenee kasvun häiriönä. Oireet voidaan huomata pentuna, 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä.

Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa yleensä nivelrikkoon. Nivelriikon kehittymiseen vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Nuorilla koirilla oireina voi olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhypely”, ylösnousuvaikkeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja naksateleva ääni kävellessä. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämän hetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti, eli siihen vaikuttaa useita eri geneejiä. Ympäristöllä on vaikutusta kasvuhäiriön ilmiäsuun. Runsaan ravinnon saannin on todettu olevan yhteydessä lonkkavikaan. Ruokinta ei aiheuta dysplasiaa, mutta se tuo vian esiin geneettisesti alttiilla koirilla. Myös liian raju liikunta kasvuaikana voi pahentaa muutoksia.

Suomessa lonkkanivelet luokitellaan kansainvälisen kennelorganisaation, Federation Cynologique Internationalin eli FCI:n, suosittelman asteikon mukaan. Tässä asteikossa lonkat jaetaan viiteen eri luokkaan: A, B, C, D, ja E. Kuvasta arvioidaan lonkkamaljan syvyyttä, lonkkanivelen löysyyttä, maljan ja reisiluun pään muotoa sekä artroosi muutoksia. Asteet A ja B eivät osoita dysplasiamuutoksia, ja asteet C, D ja E ovat eriasteisesti dysplastisia.

Lonkkaniveldysplasian luokittelu (Suomen Kennelliitto ry:n internet-sivut):

A =Dysplasia-vapaa (terve), ei muutoksia

B = Lähes normaali/rajatapaus

C = Lievä

D = Kohtalainen (keskivaikea)

E = Vaikea

(Lähde: SKL KoiraNet, Ell Anu Lappalainen)

Vuosina 2000-2015 on kuvattu yhteensä 193 slovakiančuvačia eli noin 55 % koirakannasta. Lonkkaniveldysplasiaa sairastavien koirien osuus tutkituista on noin 56 %.

Taulukko 11. Lonkkatutkimusten määrät ja tulokset 2000-2015. Tutkituista on laskettu, kuinka suuri osuus prosenteissa kyseisenä vuonna syntyneistä koirista on tutkittu. Tulosten kohdalla on ilmoitettu kunkin tuloksen osuus kaikista tutkituista. (Lähde: SKL KoiraNet)

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittuja	A	B	C	D	E
2000	11	7 64%	1 14%	1 14%	2 29%	3 43%	0 0,0%

2001	12	7 58%	1 14%	0 0,0%	2 29%	3 43%	1 14%
2002	17	7 41%	1 14%	3 43%	0 0,0%	3 43%	0 0,0%
2003	20	14 70%	3 21%	3 21%	1 7%	6 43%	1 7%
2004	20	12 60%	0 0,0%	4 33%	0 0,0%	7 58%	1 8%
2005	14	9 64%	3 33%	4 44%	0 0,0%	2 22%	0 0,0%
2006	22	15 68%	2 13%	2 13%	4 27%	7 47%	0 0,0%
2007	18	10 56%	5 50%	1 10%	2 20%	2 20%	0 0,0%
2008	29	22 76%	4 18%	5 23%	7 32%	4 18%	2 9%
2009	38	19 50%	7 37%	4 21%	3 16%	4 21%	1 5%
2010	28	18 64%	4 22%	3 17%	4 22%	5 28%	2 11%
2011	35	19 54%	3 16%	7 37%	5 26%	3 16%	1 5%
2012	40	19 48%	6 32%	3 16%	2 11%	8 42%	0 0,0%
2013	16	8 50%	0 0,0%	4 50%	3 38%	1 12%	0 0,0%
2014	26	7 27%	0 0,0%	2 29%	3 43%	1 14%	1 14%
2015	8	0 0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%
yhteensä	354	193 55%	40 21%	46 24%	38 20%	59 31%	10 5%

Kyynärniveldysplasia (elbow dysplasia, ED)

Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja.

Kyynärnivleessä voi esiintyä erityyppisiä kasvuhäiriöitä, jotka ajoittuvat pitkien rustoisten putkiluiden luutumisjaksoon.

Kyynärniveldysplasia voidaan jakaa useaan eri muotoon. Näitä ovat:

- varislisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan fragmentoituminen
- olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi
- kiinnittymättömän kyynärpään uloke (processus anconaeus)

Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi.

Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4-7 kk iässä.

Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla ajoittaista tai jatkuvaa.

Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelistä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat sekundäärisestä nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koiraa yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koirien painosta noin 60 % on etuosalla.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytymisen mekanismit ovat epäselvät. Periytyminen on kvantitatiivista, eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä.

Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriöiden synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä.

Optimaalisella ruokinnalla voidaan mahdollisesti estää kasvuhäiriön kehittyminen yksilöillä, joilla on siihen perinnöllinen taipumus.

Kyseiset vauriotyypit voivat esiintyä yhdessä tai erikseen. Dysplasia todetaan röntgenkuvauksella. Koiran tulee olla kuvaus hetkellä vähintään 12 kuukauden ikäinen.

Kyynärnivelet arvioidaan seuraavasti:

0 = normaalit kyynärnivelet

1 = lievät muutokset

2 = kohtalaiset muutokset

3 = voimakkaat muutokset

On huomioitava, että jo 1-asteen muutos tarkoittaa sitä, että koiralla on kyynärnivelen kasvuhäiriö ja siitä johtuvia nivelrikkomuutoksia. (Lähde: SKL KoiraNet, Eil Anu Lappalainen)

Taulukko 12. **Kyynärniveltilasto v. 2000-2015** (lähde: SKL KoiraNet)

Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	Tutkittuja
2000	11	5 100%	0 0%	0 0%	0 0%	5 45%
2001	12	5 100%	0 0%	0 0%	0 0%	5 42%
2002	17	5 83%	1 17%	0 0%	0 0%	6 35%
2003	20	12 92%	0 0%	1 8%	0 0%	13 65%
2004	20	11 91%	1 8%	0 0%	0 0%	12 60%
2005	14	8 89%	1 11%	0 0%	0 0%	9 64%
2006	22	12 86%	2 14%	0 0%	0 0%	14 64%
2007	18	9 90%	1 10%	0 0%	0 0%	10 56%
2008	29	20 91%	0 0%	0 0%	2 9%	22 76%
2009	38	19 100%	0 0%	0 0%	0 0%	19 50%
2010	28	16 94%	0 0%	1 6%	0 0%	17 61%
2011	35	20 100%	0 0%	0 0%	0 0%	20 57%
2012	40	18 95%	1 5%	0 0%	0 0%	19 48%

2013	16	7	88%	1	12%	0	0%	0	0%	8	50%
2014	26	7	100%	0	0%	0	0%	0	0%	7	27%
2015	8	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
yhteensä	354	174	94%	8	4%	2	1%	2	1%	186	53%

Slovakiančuvač-rotu on muilta osin terveydeltään varsin hyvä, mutta kuvattujen koirien lonkkavikaprosentti on suuri. Yhdistys kannustaa jäsenistöä suurempaan aktiivisuuteen lonkkien ja kyynärien kuvauttamisessa, jotta saataisiin tietoa todellisesta tilanteesta.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Autoimmuunisairaudet

Autoimmuunisairaudet ovat erittäin laaja kokonaisuus taustaltaan geneettisiä vikoja ja sairauksia, joiden syntymekanismia ja periytymistä ei monissa tapauksissa tarkoin tunneta. Autoimmuunireaktio tarkoittaa elimistön puolustuksen häiriintymistä siten, että jokin oman elimistön kohde herättää immuunivasteen aikaansaaden normaalien solujen ja kudosten tuhoutumisen. Monesti sairauden puhkeamiseen voidaan liittää jokin laukaiseva tekijä, kuten stressi, mutta siihen vaaditaan myös geneettinen alttius.

Slovakiančuvačeilla on tavattu ainakin seuraavia autoimmuunisairauksia:

Kilpirauhasen vajaatoiminta (hypotyreoosi) on sairaus, jossa tyroksiini-hormonia erittävä kilpirauhanen surkastuu autoimmuunireaktion seurauksena ja aineenvaihdunta häiriintyy aikaansaaden koirassa seuraavia oireita: väsymystä, iho-oireita, turkin ohenemista ja kylmänarkuutta.

Kilpirauhasen vajaatoiminta vaatii elinikäisen levotyroksiinilääkityksen, mutta oikein lääkittynä sairaus on oireeton. Sairaus ei välttämättä varsinkaan alkuvaiheessa oireile mitenkään päällepäin. Slovakianpaimenkoirayhdistys suoritti kyselyn slovakiančuvačien kilpirauhastestituloksista keväällä 2009. Tulokset ovat vuosien 2004 - 2008 aikana testatuista slovakiančuvačeista. Kyselyyn saatiin vastauksia seitsemästätoista (17) koirasta, joista viiden (5) on todettu sairastavan kilpirauhasen vajaatoimintaa. Tämän jälkeen **jalostustoimikunta on kerännyt kilpirauhastestituloksia, joita on saatu yhteensä joulukuuhun 2016 mennessä 49 kpl.**

Taulukkoa 13 tulkitaan seuraavasti:

- **Viitearvoissa: Koira on testinottohetkellä terve.**
- **Alle viitearvojen: Koiran tulos on alle laboratorioden viitearvojen, mutta koiralla ei ole kliinisiä kilpirauhasen vajaatoiminnan oireita.**
- **Sairas: Koiran kilpirauhastestin tulos on alle viitearvojen, koiralla on kilpirauhasvajaatoiminnan oireita ja koira on lääkityksellä.**

Taulukko 13. Kilpirauhastestitilasto v. 2002-2016 testatuista koirista rekisteröintivuoden mukaan. (Lähde: Jalostustoimikunnan tiedostot)

Vuosi	Rekisteröityjä	Viitearvoissa	Alle viitearvojen	Sairas	Tutkittuja
2002	15			1	1
2003	20	1		3	4
2004	17	2			2
2005	19	1			1
2006	21	2	1	2	5
2007	13				
2008	34	4	4		8
2009	39	6	3		9
2010	23	2	1		3
2011	31	3		1	4
2012	48	3	1	1	5
2013	14	4	2		6
2014	26	1			1
2015	10				
2016	29				

Vuonna 2008 olleessa yleiskokouksessa päätettiin rodun JTO:hon lisätä suositus jalostuskoirien kilpirauhastestauksesta. Taulukossa 14 on yhteenveto vanhempien kilpirauhastestauksista. Taulukosta voidaan todeta, että sellaisten pentueiden määrä, jossa molemmat vanhemmat on kilpirauhastestattu, on noussut. Jalostustoimikunta on kerännyt kilpirauhastestattujen koirien tuloksia samalla, kun kasvattaja on ilmoittanut pentueen yhdistyksen pentuvälitykseen tai koiran omistaja/kasvattaja on ilmoittanut testin tuloksen jalostustoimikunnalle.

Taulukko 14. Yhteenveto yhdistelmien vanhempien kilpirauhastesteistä. (Lähde: Jalostustoimikunnan tiedosto)

Vuodet	Molemmat vanhemmat testattu	Toinen vanhemmista testattu	Kumpaakaan vanhemmista ei ole testattu
2011-2013	2	12	4
2014-2016	6	1	5

Suosittelaa jalostuskoirien **kilpirauhastestausta ja suositellaan, ettei jalostukseen käytettävän koiran kilpirauhastetitulos ole kahta (2) vuotta vanhempi**. Kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavaa koiraa ei **saa** käyttää jalostukseen.

IMHA (yksittäisiä tapauksia)

Autoimmuuni hemolyyttinen anemia, on erittäin vakava autoimmuunisairaus, joka voi johtaa koiran kuolemaan. Sairaudessa elimistön puolustusjärjestelmä tuhoaa yksilön omia punasoluja johtaen anemiaan, joka vaikeuttaa hapen kuljetusta. Toinen sairauteen usein liittyvä ilmiö on trombosytopenia eli verihiutalekato, jonka vuoksi sairaan koiran veri ei hyydy normaalisti. Sairaus puhkeaa usein stressin yhteydessä ja koiran yleiskunto saattaa romahtaa nopeasti.

Muut sairaudet:

Kivesvika

Kivesvikaisen uroksen toinen tai molemmat kivekset ovat jääneet laskeutumatta kivespusseihin. Piilokives voi sijaita vatsaontelossa tai nivuskanavassa. Piilokiveksistä koiraa ei Suomen Kennelliiton säännösten mukaisesti saa käyttää jalostukseen. Piilokivesten poistamista suositellaan, sillä niihin liittyy syöpäriski. Kasvattajan tulee palauttaa kolmasosa kauppahinnasta, jos koiralle ei ole yhden vuoden iässä tullut kahta kivistä. **Kivesvikaa on raportoitu vuosien 2010-2016 välisenä aikana syntyneissä pentueissa olleen 8 uroksella. Lisäksi 7 uroksella kivekset ovat laskeutuneet luovutusian jälkeen.**

Hammaspuutokset

Yleisin virhe purennassa on ensimmäisen välihampaan (P1) puutos (evolutiivinen kehitys). Hammaspuutoksia esiintyy kaikissa roduissa. Ne periytyvät todennäköisesti osittain dominantisti, joskin vian synty muutoin on polygeeninen. Siten osa hammaspuutoksisen koiran jälkeläisistä on myös hammaspuutoksellisia, joskaan eivät kaikki. Olisikin mahdollisuuksien mukaan vältettävä käyttämästä sellaisia koiria jalostukseen, joilta puuttuu useampia hampaita. Myös emän sairaus (ja väärä lääkitys) voivat aiheuttaa häiriöitä pentueen hampaiden kehittymiselle sikiövaiheessa. **Kasvattajakyselyn vastauksissa vuosien 2006-2016 välisenä aikana syntyneistä koirista todettiin 7 koiralla hammaspuutoksia.**

Epilepsia (yksittäisiä tapauksia)

Epilepsia on toistuvia kohtauksia aiheuttava aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka on koiran yleisin neurologinen sairaus. Kohtauksien luonne vaihtelee ja koiralla voi olla tajunnan, motoriikan, sensorisen toiminnan, autonomisen hermoston ja / tai käyttäytymisen häiriöitä. Ensimmäinen kohtaus tulee useimmiten nuorena, 1-5 vuotiaana, mutta perinnöllinen epilepsia voi alkaa missä iässä hyvänsä. Epilepsiaa sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Vesipää (yksittäisiä tapauksia)

Vesipää syntyy, kun kallon sisällä erittyvä neste ei pääse normaalisti poistumaan. Tällöin päähän kertyy nestettä, joka painaa aivojen kuorikerrosta. Vesipään perinnöllisyydestä ei ole tarkkaa tietoa. Vaikeimmissa tapauksissa oireet tulevat jo parin viikon ikäisille pennuille, mutta pentu voi myös vaikuttaa useita kuukausia terveeltä. Vesipää johtaa yleensä koiran lopetukseen.

Napatyrä (yksittäisiä tapauksia)

Napatyrä on koiran vatsanpeitteessä oleva reikä, jonka kautta vatsapaitaa ja / tai suolia työntyy vatsaontelosta nahan alle. Napatyrä on periytyvä vika.

Kasvattaja on velvollinen Suomen Kennelliiton säännösten mukaan korvaamaan mahdollisesta napatyräleikkauksesta aiheutuneet kustannukset. Kaikki napatyrät eivät vaadi leikkausta.

Kitalakihalkio (yksittäisiä tapauksia)

Kitalakihalkiolla tarkoitetaan suuontelon kattoon jäävää avannetta, jonka kautta ruokaa ja nestettä pääsee puserumaan suuontelosta nenäonteloon. Halkiota esiintyy kaikilla roduilla, eniten kuitenkin lyhytkuonoisilla roduilla. Kitalakihalkion syitä ovat mm. sikiön kärsimä hapenpuute, muu trauma, lääke- tai myrkyvaikutus sikiöaikana (joka ajallisesti osuu hetkiin, jolloin kitalakiluulevyjen yhteen kasvun tulisi tapahtua) tai perinnöllinen geenivirhe, jonka yksilö on perinyt molemmilta vanhemmilta. Teoriassa osa kitalakihalkioista on kirurgisesti korjattavissa.

Häntämutka (yksittäisiä tapauksia)

Häntänikamiin voi kehittyä muutoksia, jotka tuntuvat mutkina tai kulmina nikamaväleissä. Häntämutka on yleensä todettavissa pikkupennulla jo syntymähetkellä, mutta viimeistään luovutusiässä. Joskus häntämutka voi olla niin lievä, että sen havaitseminen silmin tai tunnustelemalla on vaikeaa. Varmuudella hännän kehityshäiriöt voidaan selvittää röntgentutkimuksella, kun kasvuvaihe on ohi. Häntämutkasta ei ole haittaa koiralle itselleen.

Vatsalaukunkiertymä (yksittäisiä tapauksia)

Vatsalaukun laajentuma ja kiertymä on lähinnä suurten ja syvärintaisten koirien ongelma. Vatsalaukku laajenee ja tämä tuntuu kovana turvotuksena heti viimeisen kylkiluun takana koiran oikealla puolella. Koira käyttäytyy levottomasti ja läähättää. Vatsalaukun kiertymässä laajentunut vatsalaukku kiertyy itsensä ympäri, elimistö joutuu shokkitilaan ja verenkierto häiriintyy. Hoitona on leikkaus, jossa vatsalaukku asetetaan alkuperäiseen asentoonsa ja myös kiinnitetään vatsaontelon seinämään. Leikkaushoidosta huolimatta kaikki koirat eivät selviä.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Yleisimmät čuvačien kuolinsyyt esitellään taulukossa 15.

Taulukko 15. Yleisimmät čuvačien kuolinsyyt (lähde: SKL KoiraNet)

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Hengitystiesairaus	11 vuotta 4 kuukautta	1
Kasvainsairaudet, syöpä	8 vuotta 10 kuukautta	10
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	7 vuotta 2 kuukautta	3
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	2 vuotta 4 kuukautta	2
Luusto ja nivelsairaus	3 vuotta 8 kuukautta	8
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	12 vuotta 8 kuukautta	1
Muu sairaus jota ei ole listalla	6 vuotta 2 kuukautta	4
Selkäsairaus	7 vuotta 2 kuukautta	2
Sisäeritysrauhasten sairaus	8 vuotta 11 kuukautta	1
Sydänsairaus	8 vuotta 8 kuukautta	3
Tapaturma tai liikennevahinko	0 vuotta 7 kuukautta	1
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	11 vuotta 10 kuukautta	14
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	12 vuotta 10 kuukautta	2
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	6 vuotta 0 kuukautta	12
Kaikki yhteensä	7 vuotta 11 kuukautta	64

Slovakiančuvačien keskimääräinen elinikä on Kennelliiton KoiraNetin mukaan 7 vuotta 11 kuukautta. Tämän taulukon mukaan slovakiančuvačien yleisin kuolinsyy on vanhuus. Rekisteriin on ilmoitettu vain 64 kuollutta čuvačia, joten tämä pieni määrä ei välttämättä kuvaa luotettavasti keskimääräistä elinikää.

4.3.4 Lisääntyminen

Slovakiančuvačien Suomessa vuosina 2000-2016 syntyneiden pentueiden keskipitoisuus on 5,8 pentua. Yleisin pentuekoko tuona aikana on 6 pentua/pentue. Pienin pentue on vain

yksi pentu, suurin 11 pentua. Tulee huomata, että näissä luvuissa on mukana vain rekisteröidyt pennut.

Kasvattajakyselyssä, koskien vuosien 2006-2016 välisenä aikana syntyneitä pentueita, todetaan, että pentueissa on syntynyt kuolleena 16 pentua. Lisäksi ennen luovutusta lopetettuja pentuja on 8 kpl.

Rodun lisääntymisessä ei ole suuresti esiintynyt ongelmia. Pääosin slovakiančuvačit synnyttävät luonnollisesti ilman komplikaatioita ja hoitavat synnytyksen alusta loppuun asti itsenäisesti. Joihinkin keisarinleikkauksiin on jouduttu turvautumaan. Yleensä näissä tapauksissa pentu on virheasennosta johtuen estynyt tulemasta. Polttoheikkoutta rodussa ei ole tiettävästi esiintynyt.

Muutama pentu on raportoitu lopetetun synnynnäisen epämuodostuman, kuten kitalakihalkion vuoksi. Vesipään vuoksi on myös jouduttu lopettamaan muutama pentu ennen luovutusta. Lisäksi myös sattuu onnettomuuksia, joissa emo vahingossa tukehduuttaa pennun makaamalla sen päällä.

Urosten astumisissa ei ole havaittavissa suurempia ongelmia. Yleensä slovakiančuvačuros astuu itsenäisesti, avustamatta.

Tiinehtymisvaikeuksia ei ole juurikaan nartuilla ollut.

Viimeisen viiden vuoden aikana on keinosiemennetty muutamia narttuja.

Jalostustoimikunta on laatinut kasvattajakyselyn keväällä 2012, johon on vastannut 3 kasvattajaa koskien 7 pentuetta. Lisäksi jalostustoimikunta teki kasvattajille alkuvuonna 2017 kyselyn koskien vuosien 2006-2016 aikana syntyneitä pentueita.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Slovakiančuvačilla ei ole sairauksille / lisääntymisongelmille altistavia anatomisia piirteitä.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Suurempia terveysongelmia ei rodulla ole, mutta lonkkavikaprosentti on suuri; n. 50 % kuvatuista koirista on C-, D-, tai E-lonkkaisia.

4.4. Ulkomuoto

Slovakiančuvač on tyypillinen vuoristokoira ja sillä on ravaajakoiran tiivis rakenne, komea olemus ja tiheä, valkoinen karvapeite. Slovakiančuvačin runko on suunnilleen suorakaiteen muotoinen ja sillä on vahvat, melko korkeat raajat ja voimakas luusto. Päässä leimaa-antavaa ovat tummanruskeat, soikeat, ilmeikkäät silmät ja tumma pigmentti kirsussa, huulissa ja silmien ympärillä. Korvat ovat korkealle kiinnittyneet, eteenpäin taittuneet ja pään myötäiset. Huulet ja silmäluomet ovat tiiviit ja purenta täydellinen ja leikkaava. Kaula on vahva, rinta leveä ja hyvin kaareutuneet kylkiluut muodostavat tilavan rintakehän. Eturaajat ovat suora-asentoiset ja pylväsmäiset, kypälät tiiviit ja soikeat. Takaosa on vahva ja neliömäinen, raajoissa on selvät kulmaukset. Häntä

on alas kiinnittynyt, kintereeseen ulottuva, levossa alaspäin riippuva ja sikarinmuotoinen, liikkeessä häntä kaartuu lanteen yläpuolelle.

Slovakiančuvačin liikkeet ovat voimakkaasta rakenteesta huolimatta kevyet ja ketterät. Liikkeet ovat edestä sekä takaa yhdensuuntaiset, askel on keskipitkä.

Karvapeite on tiheää ja väriltään valkoista, korvien tyvessä kellertävä vivahte on sallittua. Peitinkarva on tiheää ja pitkä, pohjavilla on hienoa ja tiheää. Peitinkarva rungossa on **5-15 cm:n** pituista, kaulurin kohdalla tuuheinta (erityisesti uroksilla tiheä kaulus), muualla kohtalaisen laineikasta muodostaen selässä useita toisissaan kiinni olevia, poikittaisia laineita.

Säkäkorkeus uroksilla on 62-70 cm, nartuilla 59-65 cm.

Yksilöissä on jonkin verran poikkeavuutta rotumääritelmään verrattuna: Säkäkorkeuksissa on hajontaa, samoin mittasuhteissa, raajarakenteessa, luuston vahvuudessa sekä pigmenteissä, mutta kokonaisuutenaan rodun tilanne Suomessa on ulkomuodon osalta kohtuullisen hyvä. Yksilöiden rakenteissa ei ole nähtävissä sellaisia suuria yleisiä ongelmia, jotka estäisivät rodun alkuperäisen käyttötarkoituksen.

Rotumääritelmä on kaikilta osin liioittelematon ja varsin tarkka, eikä se altista yksilöitä hyvinvointiongelmille.

Slovakiančuvač-harrastajat eivät ole erityisen näyttelyaktiiveja. Vuosittainen näyttelykäyntien lukumäärä on ollut **100** näyttelykäynnin molemmin puolin. Valtaosin laatuminnot ovat olleet joko ”erinomainen” tai ”erittäin hyvä”.

Slovakianpaimenkoirayhdistys on järjestänyt jalostustarkastuksia vuodesta 1992 alkaen. Vuosien 1992-2016 aikana on jalostustarkastettu kahden jalostustarkastajaksi nimetyn ulkomuototuomarin toimesta 156 slovakiančuvačia. Määrää voidaan pitää erittäin suurena, kun se suhteutetaan harvinaisen rodun rekisteröintimääriin.

Jalostustarkastettujen yksilöiden määrä näyttää vakiintuneen vuositason noin 10 yksilöön. Yhdistyksen vuosittain järjestämän jalostustarkastustilaisuuden lisäksi on jalostustarkastus ollut mahdollista tehdä myös muutamien koiranäyttelyiden yhteydessä.

Jalostustarkastuslausunnot kuvineen julkaistaan yhdistyksen nettisivuilla sekä lehdessä. Jalostustarkastetut yksilöt edustavat hyvin edellä kuvattua Suomen slovakiančuvačkantaa (eroja mittasuhteissa, vahvuuksissa sekä pigmenteissä, yleistason ollessa silti kohtuullisen hyvä).

Ravaajakoiralle terve raajarakenne on perusedellytys, johon tulee kaikkien toimijoiden kiinnittää huomiota.

Ulkomuodon ja koiran arkielämän vuoksi perusterve ravaajakoiran rakenne on hyvin tärkeä asia, johon tulee jatkuvasti kiinnittää huomiota. Koirien säkäkorkeuksissa sekä vahvuuksissa esiintyy jonkin verran hajontaa, ja näiden asioiden kehittymistä tulee seurata.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Kasvattajat ovat saaneet kasvattiensa omistajia hyvin aktivoitumaan lonkka- ja kyynärpää kuvauksiin. Vuosien 2011-2013 välisenä aikana n. 50 % syntyneiden määrästä on lonkka- ja kyynärkuvattu. Taulukoista 16-19 voidaan todeta, että slovakiančuvačien lonkkatulokset ovat hienoisesti parantuneet kuin myös lonkkakuvattujen määrä on noussut. Taulukosta 20 nähdään, että tehdyistä yhdistelmistä vanhempien osalta terve/terve yhdistelmät ovat kasvaneet ja sairas/sairas yhdistelmät vähentyneet.

Taulukot 16-19. Lonkkaniveltulosten osalta eri JTO:den voimassaolo kausina.
(lähde: SKL KoiraNet)

1994-2005	Rekisteröityjä	A	B	C	D	E	Yhteensä	1994-2005	Tutkittu	A	B	C	D	E
Yhteensä	180	14	22	11	42	4	93	Yhteensä	52%	15%	24%	12%	45%	4%

2006-2010	Rekisteröityjä	A	B	C	D	E	Yhteensä	2006-2010	Tutkittu	A	B	C	D	E
Yhteensä	130	19	15	20	20	5	79	Yhteensä	61%	24%	19%	25%	25%	6%

2011-2013	Rekisteröityjä	A	B	C	D	E	Yhteensä	2011-2013	Tutkittu	A	B	C	D	E
Yhteensä	93	11	13	10	14	1	49	Yhteensä	53%	22%	27%	20%	29%	2%

2014-2016	Rekisteröityjä	A	B	C	D	E	Yhteensä	2014-2016	Tutkittu	A	B	C	D	E
Yhteensä	65	0	3	3	1	1	8	Yhteensä	12%	0%	38%	38%	12%	12%

Taulukko 20. Yhteenveto yhdistelmien vanhempien lonkkaniveltuloksista eri JTO:n aikoina. (Lähde: SKL KoiraNet) (lonkat A, B terve ja C, D, E sairas)

Vuodet	Terve/Terve	Terve/Sairas	Sairas/Sairas
1994-2005	7	11	9
2006-2010	8	8	3
2011-2013	4	9	4
2014-2016	5	5	1

Lonkkanivelen kuvaustulokset ovat olleet heikompia kuin Slovakiassa ja Saksassa.

Vuonna 2008 olleessa yleiskokouksessa päätettiin rodun JTO:hon lisätä suositus jalostuskoirien kilpirauhastestauksesta. Voidaan todeta että sellaisten pentueiden määrä, jossa molemmat vanhemmat on kilpirauhastestattu on noussut. Jalostustoimikunta on kerännyt kilpirauhastestattujen koirien tuloksia, kun kasvattaja on ilmoittanut pentueen yhdistyksen pentuvälitykseen tai koiran omistaja/kasvattaja on ilmoittanut testin tuloksen jalostustoimikunnalle.

Rodun pentumäärät ovat lisääntyneet maltillisesti.

Kasvattajat ovat ottaneet geenipoolin laajentamisen huomioon tuomalla uutta jalostusmateriaalia ulkomailta.

Yksittäisen koiran liikakäyttöä on pystytty välttämään. Vain yhden yksittäisen koiran jälkeläismäärä on ylittänyt yhdistyksen suosituksen (20 pentua tai 3 pentuetta) vuoden 2010 jälkeen, jolloin suositus JTO:hon lisättiin.

Ensimmäinen slovakiančuvačien terveyst- ja kasvattajakysely on toteutettu keväällä 2012 ja sen ylläpitoa on jatkettu siitä lähtien. Jalostustoimikunta toimitti kasvattajille kyselyn alkuvuonna 2017 koskien Suomessa vuosina 2006-2016 syntyneitä pentueita.

Slovakianpaimenkoirayhdistys ry järjesti vuonna 2015 Kasvattajapäivän ja vuonna 2016 Koiran omistajanpäivän.

Vuosittaiset näyttelykäynnit ovat viime vuosina olleet keskimäärin 100 käynnin luokkaa: Valtaosa koirista on saanut laatuarvosanaksi ”erittäin hyvän” tai ”erinomaisen”. Suomalaiskoiria on esitetty erinomaisin tuloksin myös ulkomaisissa näyttelyissä.

Vuosien 2006-2016 aikana on jalostustarkastettu virallisesti 86 slovakiančuvačia (lisäksi 2 epävirallisesti nuoren iän vuoksi). Tätä voidaan pitää koirapopulaation kokoon nähden hyvänä määränä. Jalostustarkastuskertomukset ovat antaneet tärkeää tietoa koirakannasta ja tietoja on pyritty käyttämään jalostusvalinnoissa hyödyksi.

Yhteenvetona koiranäyttelyarvosteluiden sekä jalostustarkastuskertomusten pohjalta voidaan todeta, että koirien mittasuhteet sekä terverakenteisuus ovat parantuneet vuosien saatossa, samoin koirien käyttäytymisen on valtaosin todettu olleen rodunomaista.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Nykyään slovakiančuvačit toimivat enemmän pihavahteina kuin alkuperäisessä työtehtävässään laumanvartijoina. Rotu on kuitenkin säilyttänyt käyttöominaisuutensa hyvin.

Slovakiančuvačin säilytettäviä hyviä puolia ovat terverakenteisuus, rodunomainen luonne ja käyttöominaisuuksien säilyminen.

Rotuyhdistyksen jalostuksen tavoitteena on terveen, terverakenteisen, hyväluonteisen ja rotumääritelmän mukaisen čuvač-kannan kehittäminen sekä rodunomaisten käyttöominaisuuksien ylläpitäminen.

Tavoitteena on vaikuttaa kasvattajiin niin, että kasvattajat harjoittaisivat suunnitelmallista rodunjaloitusta.

Tavoiteohjelman ja terveystutkimusten avulla pyritään ennalta ehkäisemään koiran elinkykyä alentavien tai elämänlaatua heikentävien periytyvien vikojen tai sairauksien leviämistä rodun kantaan.

Näiden lisäksi on kiinnitettävä erityistä huomiota geenipohjan laajuuteen, terveydellisiin seikkoihin, ulkomuotoon ja luonteeseen.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Rotuyhdistys suosittelee, että jalostukseen käytetään A-, B- ja C-lonkkaisia koiria. Jos D-lonkkaista koiraa käytetään jalostukseen, tulee toinen vanhemmista olla A- tai B-lonkkainen.

Rotuyhdistys suosittelee kyynärnivelten osalta seuraavaa: tavoitteena on tehdä terve – terve yhdistelmät, mutta myös kyynärnivel tuloksen 1 saanutta koiraa voidaan käyttää jalostukseen, jos toinen vanhemmista on tutkitusti terve.

Rotuyhdistys suosittelee jalostuskoirien **kilpirauhastestausta, ja suositellaan ettei jalostukseen käytettävän koiran kilpirauhastestitulokset ole kahta (2) vuotta vanhempi.**

Rotuyhdistys suosittelee yksittäisen koiran jälkeläismääräksi **enintään 20 pentua.**

Suosittellaan, ettei 4 polven sukusiitosprosentti yhdistelmissä ylitä 6,25 %.

Suosittellaan, ettei uusintayhdistelmiä tehdä.

Jalostukseen käytettävä koira tulisi olla jalostustarkastettu ja mieluusti näyttelyssä esitetty.

Jalostukseen käytettävän nartun tulisi olla yli 2-vuotias ja alle 5-vuotias saadessaan ensimmäiset pennut.

Jalostukseen ei tulisi käyttää koiraa, jolla on rotumääritelmän **mukainen hylkäävä virhe.**

PEVISA-vaatimukset:

Koiralla tulee astutushetkellä olla lonkkakuvauslausunto. Rekisteröinnin raja-arvona on lonkkaniveldysplasian aste D. Jos toisella vanhemmista on lonkkaniveldysplasian aste D, toisen vanhemman lonkkaniveldysplasian aste on oltava A tai B. Koiralla tulee astutushetkellä olla kyynärnivellausunto. Rekisteröinnin raja-arvona on kyynärniveldysplasian aste 1. Jos toisella vanhemmista on kyynärniveldysplasian aste 1, toisen vanhemman kyynärniveldysplasian aste tulee olla 0. **Alaikäraja lonkka- ja kyynärnivelluvauksiin on 12 kk.**

Ulkomaiset urokset: ei vaadita PEVISA-tutkimuksia.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rotujärjestön päämääränä on slovakiančuvačien PEVISA- ohjelman jatkuminen myös tulevina vuosina.

Keväällä 2012 ilmestyneiden terveys- ja kasvattajakyselyiden ylläpitäminen ja koostaminen.

Järjestetään jalostustarkastus joka toinen vuosi, tarvittaessa useammin.

Osallistutaan ulkomuototuomareiden koulutustilaisuuksiin.

Tavoitteisiin pyritään avoimella tiedotuksella ja järjestämällä koulutustilaisuuksia.

Rodun tunnettavuuden lisääminen.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Vahvuudet:

Tuontikoirien käyttö geenipoolin laajentamiseksi.

Yleinen terveystilanne hyvä.

Kaikki rodun kasvattajat rotua harrastavan yhdistyksen jäseniä.

Ei rekisteröimättömiä slovakiančuvačeja.

Erinomainen kansainvälinen näyttelymenestys.

Heikkoudet:

Maailmanlaajuisesti pieni populaatio ja kapea geenipohja.

Etäisyyden aiheuttamat kustannukset kansainvälisessä yhteistyössä.

Vähäinen kasvattajien lukumäärä.

Koirien huonot lonkkatulokset.

Mahdollisuudet:

Suunnitelmallisuus jalostuksessa geenipoolin säilyttämiseksi ja laajentamiseksi.

Jalostusyhteistyön kehittäminen rodun geenipoolin säilyttämiseksi kotimaassa ja ulkomailla.

Henkilökohtaisten kansainvälisten kontaktien hyödyntäminen, jalostuksellisen vuorovaikutuksen/keskustelun lisääminen suomalaisten kasvattajien keskuudessa.

Pentuemäärän harkittu lisääminen.

Tiedonkeräys rodun alkuperäisestä käyttötarkoituksesta.

Rodun toiminta alkuperäisessä käyttötarkoituksessa lisääntyy ja pentujen kysyntä kasvaa tämän myötä.

Uhkat:

Geenipoolin kaventuminen entisestään.

Uusien sairauksien ilmaantuminen.

Sukusiitosprosenttien nouseminen yhdistelmissä.

Pentuemäärän liiallinen kasvu.

Rodunomaisten piirteiden heikentymisen seurauksena suurten valkoisten yhdennäköisyys.

Suomalaisten kasvattajien yhteistyön puute ja näkemuserot.

Taulukko 21. Varautuminen ongelmiin.

Riski	Syy	Varautuminen	Miten vältetään	Toteutuessaan merkitsee
Tuontikoirien terveystaustojen tuntemattomuus	Terveystietoja ei ole, koiria ei tutkita muissa maissa kuten Suomessa.	Yhteistyö tuontimaiden kasvattajien kanssa	Tuodaan koiria vain tutkituista vanhemmista. Käytetään tuonteja harkiten ja tutkitaan jälkeläisiä aktiivisesti.	Perinnöllisiä sairauksia tai vikoja tulee Suomen kantaan.
Geenipohjan pieneneminen	Samojen koirien ja sukujen liiallinen käyttö	Oman kasvatustyön suunnitelmallisuus ottaen huomioon rodun jatkuvuus	Käytetään enemmän koiria siitokseen ja hyödynnetään koiramateriaalia tasaisesti	Sukusiittoisuus ja sen tuomat ongelmat lisääntyvät.
Lonkka- ja kyynärniveltilanne huononevat	Jalostusvalinnoilla ei pyritä parantamaan nykyistä tilannetta	Informaatiota asiasta kasvattajille. Pennunostajille tietoa lonkka- ja kyynärniveleriskeistä, niiden periytyvyydestä, oikeasta ruokinnasta ja liikunnasta	Kannustetaan koirien kuvaamiseen.	Koirat alkavat oireilla enemmän. Koiria lopetetaan niveloireiden vuoksi. Jalostusmateriaali vähenee entisestään.
Koiria ei käytetä näyttelyissä eikä jalostustarkastuksissa	Kynnys lähteä on liian suuri.	Yhdistys ja kasvattajat kertovat jalostustarkastuksen ja näyttelyiden tärkeydestä.	Järjestetään jalostustarkastusmahdollisuuksia ja yhdistys sekä kasvattajat informoivat tapahtumista.	Rotu jää tuntemattomaksi. Yhdistys ja kasvattajat eivät saa tietoa rodun tasosta.

Kasvattajien yhteistyön puute	Erilaiset näkemykset kasvatustyöstä ja kilpailu kasvattajien kesken	Yhdistys pyrkii järjestämään kasvattajille yhteisiä tilaisuuksia.	Järjestetään yhdistyksen tapahtumissa kasvattajille mahdollisuuksia keskusteluihin rodun jalostuksesta.	Rodun kasvattajamäärä pienenee entuudestaan. Rodun geenipohja kapenee ilman yhteistyötä.
Alkuperäisten käyttöominaisuuksien heikkeneminen ja ulkomuotoon perustuvan jalostuksen lisääntyminen	Ei kiinnitetä tarpeeksi huomiota jalostuskoirien luonteisiin	Rodunomaisen jalostusmateriaalin käyttö jalostuksessa.	Jaetaan informaatiota oikeantyyppisestä luonteesta ja rohkaistaan ulkomuototuomareita kiinnittämään huomiota koiran käyttäytymiseen näyttelytilanteessa	Rodunomainen luonne häviää.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Seuranta tapahtuu yhdistyksen vuosikokousten yhteydessä hallituksen antaessa kuluneen vuoden toimintakertomuksen ja seuraavan vuoden toimintasuunnitelman.

Toimintakertomukseen sisältyy osio myös jalostustoimikunnan työstä.

JTO:n päivittäminen.

Rotua harrastava yhdistys seuraa, millä tavoin PEVISA-säännön rajoitukset vaikuttavat rodun kehitykseen.

Terveyskyselyyn tulleiden vastausten analysointi ja kasvattajille sekä harrastajille siitä informointi. Yhteenveto julkaistaan kerran vuodessa yhdistyksen julkaisemassa Meidän Čuvač-lehdessä.

Jalostustarkastusten järjestäminen joka toinen vuosi tai tarvittaessa.

Jalostustoimikuntaa koulutetaan, ja rotujärjestö sekä rotua harrastava yhdistys tukevat jalostustoimikuntaa sen työssä.

LÄHTEET

Slovakiancuvacin rotumääritelmä, hyväksytty FCI 18.8.1965, käännös SKL-FKK 2.9.1993
Taulukot KoiraNet (SKL, Suomen Kennelliitto), Slovakianpaimenkoirayhdistys
Sukusiitosprosentti, (SKL, Suomen Kennelliitto), MMT Katariina Mäki
Lonkkaniveldysplasia, (SKL, Suomen Kennelliitto), EII Anu Lappalainen
Kyynärniveldysplasia, (SKL, Suomen Kennelliitto), EII Anu Lappalainen
Koiran epilepsia, (SKL, Suomen Kennelliitto), EII Nina Menna
Kilpirauhasen vajaatoiminta, (SKL, Suomen Kennelliitto), EII Nina Menna
Luonnetestitietokanta, Jorma Lankinen
Schoke, T.A. (2000) Herdenschutzhund. Berlin: Parey
Beckman, G. (2002) Die alten Hirtenhund. Lüneburg: Cadmos

LIITTEET

Rotumääritelmä
Terveyskysely
Kasvattajakyselyt
Jalostustarkastuskaavake